

(Sydsamisk⁽¹⁾ Teater)

- * Stiftet i 1985 av eldre samer som ville ha en arena for sine fortellinger, språk og joik
- * AS fra 09.09.12, eid av Sametinget, Nordland Fylkeskommune og Rana Kommune
- * Grunnfinasert av eiere, samt Sør-Trøndelag Fylkeskommune
- * Forestillinger og turnéer finansieres med prosjektmidler etter søknader.
- * www.asteatere.no

(1) Sørsamisk område på norsk og svensk side: Fra saltfjellet – ammarnäs i nord til Elgå /Funäsdalen i sør. Sørsamisk språk et av de mest utrydninstruede samiske språk. Assimilering og fornorskingsprosessen. Joiken forskjellig fra nordsamisk og nesten tapt. Stor aktivitet for revitalisering av språk og joik i hele området.

IMMATRIELL KULTURARV – VERN, UTFORDRINGER OG TEATERET

"Gieje/Fotspor" 2008.

Foto: Ravn Steinsvik

TEATERETS PLATTFORM

Åarjelhsaemien Teatere (ÅST) skal:

- Være fremtidsrettet og nyskapende
- Arbeide for å fremme og utvikle samisk scenekunst – sørsamisk språk og kultur skal stå sentralt i arbeidet
- Være en medvirkende identitetskapende arena for barn og ungdom
- Virke for amatørteater i helle området, med kunstnerisk- teaterpedagogisk- og kulturfaglig bistand
- Formidle samisk scenekunst av høg kvalitet for alt publikum både i og utenfor de samiske områder
- Med sine forannevnte aktiviteter virke som en kulturell brobygger i vårt flerkulturelle samfunn.

KUNNSKAP OM FORTIDEN – TRYGG I NÅTIDEN – MED VISJONER FOR FREMTIDEN

OMRÅDER VI ARBEIDER INNENFOR:

JOIK – MUSIKK – FORTELLINGER – SPRÅK – HISTORIE – TANKESETT – FILOSOFI –
KULTURELLE KODER

SAMISK TEATER ER EN NY KULTURBÆRER SOM OPPSTO PÅ 1970-80 TALLET

BEGREPSAVKLARING "VERN" I TEATERETS TANKESETT

- Vern innebærer å sikre traderingsprosessens videre livsbetingelser
- Vern innebærer å styrke, gjenopplive og videreutvikle våre kulturelle uttrykk
- Vern innebærer å synliggjøre, formidle og å gi våre kulturelle uttrykk innhold, mening og plass i en nåtidig og fremtidig kontekst

HVA ER GJORT AV ANDRE PÅ OMRÅDET:

- * Beivvas Nationala Sámi Teathere – Nordsamisk språkområde. www.beivvas.no

Noen enkeltpersoner i sørsamisk område:

- * Frode Fjellheim, komponist musiker - flere cd-utgivelser, komposisjoner, teatermusikk, kurs og forelesinger og konserter med sørsamisk joik som utgangspunkt. 2 bøker, "Med joik som utgangspunkt" og "Joik for kor"
Professor i samisk musikk ved Høgskolen i Nord-Trøndelag
frode.fjellheim@hint.no
- * Cecilia Persson *) , tradisjonsjoiker, dramatiker, forteller. Skrevet flere teaterstykker, blant annet libretto til en joikeopera (musikk Frode Fjellheim)
Stort nettverk av informanter
- * Anita Dunfjeld Aagård, lærer på Årjel-saemien Skuvle, Snåsa. Bokutgivelser med innsamlede sørsamiske eventyr, og sørsamiske barnesanger. Nettverk av kunnskap og informanter
- * Ada Einmo Jürgensen **), koreograf, sceneinstruktør, teatervitenskap, manus, konseptutvikling, performance, forskingsprosjekter . Nettverk av informanter

*) Påtroppende teatersjef i Årjelhsaemien Teatere **) Avtroppende teatersjef i Årjelhsaemien Teatere

UTFORDRINGER I ARBEIDET

Joiken var aldri ment for en scene, joiken er et sette å omgås på, et sett å kommunisere på.. (Nils Aslak Valkeapää)

- a. Norsk og annet vestlig teater har utgangspunkt i en litterær tradisjon
- b. Østlig- og urfolksteater har utgangspunkt i tusenårige rituelle tradisjoner innenfor dans, sang og fortelling og har derigjennom utviklet en performativ form innenfor sitt teater.

Samisk Teater er verken helt a eller b fordi:

- a. Samisk kultur og språk har ingen lang litterær tradisjon – ikke minst på grunn av den store fornorskingsprosessen
- b. Samiske kulturelle uttrykk og ritualer har vært bannlyste og forsøkt utryddet – på grunn av kristningen av samene.

Tilskudd til samisk teater og til frie grupper gis til konkrete forestillinger/prosjekter med visningsdato

Vi mangler:

- Arenaer for eksperimentering og erfaringsutvekslinger
- Økonomi til eksperimentering og erfaringsutvekslinger

Andre utfordringer i forhold til det å passe inn i en tilskudds- og "vernesøknadsmal"

- Teater er ingen konstant eller et entydig begrep
- Teater skal ikke være en konstant eller et entydig begrep
- Kunstnerisk arbeide er veldig individbasert
- Kunstnerisk skal være veldig individbasert

"Røtter" fra forestillingen Eatnemen Vuelieh (sanger fra jorden 2007)

HVORDAN TENKER VI AT DETTE ARBEIDET SKAL VIDEREFØRES

Vern og videreutvikling av samisk kulturarv må løftes opp på et internasjonalt forvaltningsnivå

- vi er ett folk i 4 land Russland, Finland, Sverige og Norge
- i alle 4 land har den samiske kulturen, fra statlig hold, blitt utsatt for kolonialisering, aktiv utrydding, aktiv assimilering og aktiv undertrykking.
- Vi har mistet så mye og klokken er "1 min på 12" for enda mer av vår kulturelle arv
- en arv som vi vil ta med oss og videreutvikle inn i vår tid og inn i fremtiden

Vi har felles kulturarv i våre 4 land – vi må arbeide sammen om denne kulturarv

- De 4 sameting har ikke det nødvendige forvaltnings-, kompetanseapparat eller økonomi for et slikt arbeide

Det må satses på:

- * Overordnede rednings- verneplaner på pansamisk og internasjonalt nivå
- * Innsamlinger på grasrotnivå
- * Innsamlinger på kunstner og forskernivå
- * Tilgjengelighet til innsamlet materiale
- * Tilgjengelighet til forskningsmateriale
- * Utviklingsmidler for skapende og utøvende kunstnere, som ikke nødvendigvis må kunne ut i en forestilling men en tilgjengelighet for andre kunstnere (f.eks nettbasert visuell eller tekst)
- * Samhandlingsarenaer fysisk og på nett
- * Verksteder for praktisk utforskning: pansamisk og internasjonalt

Nasjonal og internasjonal kunnskap om og forståelse av at samisk kultur i alle former og tankesett også er den enkelte nasjons kulturarv og med dette verdens kulturarv i dag og i fremtiden.

- * Dette må starte i skoleverket. Felles historie, felles kulturarv.

Hvem kan best følge opp det videre arbeidet:

I Norge; Norsk Kulturråd som kan arbeide oppover i nasjonale og internasjonale systemer og samtidig inn til:

Grasrota, den enkelte kunstner, teatrene, skoler, høgskoler, universitet, museer, nasjonal og internasjonal forvaltning i hele Sápmi og nasjonalstatene må involveres i samarbeid.

Rent praktisk:

- start med grasrot, kunstner, teatre og museer inn i arbeid med overordnede strategiplaner
- * de samme inn i det praktiske arbeidet.

Kunstnerisk forskning og utvikling:

- Vi leter uten å vite hva vi leter etter.

Teaterets forventninger til Norsk Kulturråd og Sametinget:

- Handling i praksis
- Rette personer på rett plass,
- I første ledd personer som er praktisk rettet i forhold til arbeidet
- Rask handling
- Implementering i alle ledd
- Økonomi som åpner for visjoner og ikke er så detaljstyrt i premisser for bruk at den låser for det frie visjonære arbeidet.